

经济
与
政治

Икономика и политика

— — — — —
Economics and Politics

Кунг-фу в управлението на бизнеса

Валери Иванов

Kong-fu in the Management of the Business

Valeri Ivanov

Abstract

Today's world places the challenges of dynamic business relations in the global economy and in the everyday microenvironment on civilization. The individual is faced with stress, conflicts, and the need to secure his existence. This urgent necessity to adapt adequately to the environment also has a particular dimension within business. Chinese civilization is the only one that has survived since antiquity, which is why we should look for a key to this survival within Chinese culture and tradition. If we refer to the advice of the „elders” we encounter ancient texts that sound surprisingly modern. A result of immediate practical experience, these texts carry millennial knowledge and instructions awaiting modern interpretation. Many of these texts are concerned with the art of war and of governance but for traditional Chinese thought, war is a „seeking of gain” or a „securing of profit” as we would say in modern business terms. The rules of governing in antiquity concerned the person but business organizations are also „legal” persons that have their self-determination, structure, processes, goals and reasons for existing. The problem lies in translating and understanding these texts, and in their meaningful recreation in contemporary language. This problem is not only lingual but also a matter of the inevitable clash between knowledge and practice – how such knowledge can serve us in an adequate way. Traditional Chinese martial arts are probably the only area that has kept alive the link between ancient theory and practical application. This is the area where the understanding of ancient texts is most preserved and applied. The traditional practice of martial arts has the ability to reveal the wisdom in ancient Chinese texts and to interpret them in modern terms making possible the acquisition of real mastery - a „kung fu” in the governing of an organization or business.

Keywords: governance, management, business, organizations, relations, global, economy, civilization, environment, culture, tradition, ancient, modern, practical, experience, knowledge, art, war, contemporary, problem, application, alive, link, theory, terms, possible, mastery, kong-fu

Съвременният свят разкрива своите предизвикателства в динамичните бизнес отношения, структурирани както в глобалната икономика, така и в ежедневната микросреда на модерната цивилизация. Човекът е поставен в условия на непрекъснато изживяване на стрес от преодоляването на безкрайно множество конфликти, подложен е на постоянно натоварване на възможностите на границите на поносимото с риск за осигуряване на собственото си съществуване. Спешната необходимост от адекватно приспособяване към условията винаги е било и ще бъде основно предизвикателство пред еволюцията на живите същества. Тази адекватност на човешкото общество и на самия човек като личност сега достига особени и специфични предизвикателства, за които той търси да открие подходящи решения.

Днес бизнесът се нуждае от все по-добро управление. Той се нуждае от истински добре

подготвени хора, които да притежават подходяща квалификация, практически умения и така необходимия верен усет – сензетивност към промените на средата и условията, в които бизнесът съществува. Висококонкурентната среда предполага бързина и точност, прецизност и качество на взетите решения, както и все по-висока степен на ефективност на предприетите действия. Това е причината все повече анализатори да сравняват динамиката на модерната бизнес среда с военни действия, а управлението на бизнес организацията с управлението на държавата и нейната армия във военно време. Например в една книга, издадена съвсем наскоро от популярното издателство „Изток-Запад”, четем: „Очевидно принципите на изкуството на войната, за които Тайдзун и Ли Джин говорят, могат да бъдат приложени и в съвременните бизнес съревнования, както и във всеки едни конфликт или дейност...”, и по-надолу „дискусията показва, че рисковият мениджмънт не е изцяло съвременна идея. Нашето отношение към риска почти не се е променило от древността насам” (Тан, 2017: 85)

Достатъчно е само да споменем някои от широко навлезлите термини в бизнес управлението като „политика”, „стратегия”, „тактически решения” и още може би: мисия, цели, средства, ресурси и т.н., за да отбележим техния военен произход и политически характер. Корпорацията често има до такава степен изградена структура, че прави неизбежна аналогията с държавата, разполагаща със свое управление и йерархия, финанси и ресурсно осигуряване, гаранция за нейния суверенитет и независимо съществуване. Нещо повече – все повече бизнес организации имат мултикултурен характер. Те имат служители от различни националности и притежаващи различна културна идентичност. Организацията по своя мащаб и дейност често надхвърлят обхвата, обема и съдържанието на управлението на една държава в днешния свят. Те дори имат възможността, силата и позицията да упражняват власт и да диктуват условия върху държавното политическо управление. Това изправя бизнеса пред необходимостта да си служи със структури и функции, създадени и изградени при държавното и военно управление, работещи с неговия мащаб на решения, действия и отговорности.

Когато обърнем поглед към миналото, както обикновено се случва по време на криза, можем да видим множество изоставени схеми, провалили се опити и решения, отживели с времето си и неприложими мъдри предложения за устройството на света, за правилното и градивно взаимодействие с него, при което е възможно не само оцеляването, но и развитието към нещо по-добро. Може би ако последваме старата китайска мъдрост и се позовем на познанията и опита на „предците”, можем да открием много запазени се във времето текстове и предписания с изключително съвременно звучене. Съхранили огромен, натрупан в практиката опит, те в концентриран вид са пренесли незаменимо познание през хилядолетията с указания, които чакат своята съвременна интерпретация. Голяма част от текстовете са свързани с военното дело и държавното управление. В съвременната литература с насоки в стратегическото управление на бизнеса вече се наблюдава трайна тенденция към позоваване на авторитети и цитиране на древни китайски трактати именно в областта на военното дело, както и да се ползват концепции, развити в древната китайска наука за управлението на държавата. Аналогията с тях в съвременните стратегии за управление на бизнеса в отношенията между хората и организациите има

своята логика не само поради авторитета на древността, но и в самия факт, че китайското мислене е успяло да запази и съхрани държавната традиция и съзнание в продължение на повече от четири хиляди години. Това е единствената древна цивилизация, която продължава да съществува и дори е основен фактор в съвременния глобален свят.

Но съществува малък проблем! Както казва Джо Оуен в своята книга „Как да управляваме. Изкуството да накараме нещата да се случват“: „Активността не е заместител на постижението. Трудността пред управляващите днес е да вършат по-малко и да постигат повече“ (Оуен, 2015: 15).

За традиционното китайско мислене войната представлява „търсене на изгода“, или осигуряването на печалба и принадлежна стойност, както бихме определили и съвременния бизнес. Законите на управлението, формирани още в дълбока древност се отнасят еднакво добре както към осигуряване качествата на отделната личност в тяхната служебна роля на ръководители и служители, така и в качеството на самите бизнес организации, представляващи „юридическо лице“ със свое самоопределяне, структура, функции и процеси, със своя цел и идея за съществуване и развитие. Проблемът като че ли е в разбирането на тези стари текстове и тяхното превеждане и осмислено пресъздаване в съвременността. Той стои поради отдалечеността във времето и пространството, а и поради езика, предаващ съдържанието на използваните понятия. Този проблем става още по-значим от гледна точка на възможностите за практическо прилагане - как точно да заработят тези принципи и положения на практика в ежедневието по адекватен на нашата реалност начин.

Онова, което се случва, е, че съвременните автори тълкуват и възприемат указанията на древните практики по един доста интелектуален и откъснат от техния практически опит и поради това далечен от културата и средата, в които тези указания са писани. Това води освен до практическо неразбиране и по-скоро объркване при тълкуването, но и до тяхната неприложимост в практиката, така че тези цитати освен като придаващи някаква тежест на размислите на интерпретаторите не водят до никаква практическа полза за тези, които се нуждаят именно от практическата приложимост – а именно мениджърите в бизнеса. Препратките и цитатите от старите китайски трактати за управлението и войната са поставени директно и направо, без практическото им разбиране и превеждане на техния истински смисъл за приложението им на практика. Обективната реалност на управлението, сведена до индивидуалното изживяване на конфликта, баланса и успеха, като че ли накрая опира само до съветите за собствено личностно израстване.

По думите на Франсоа Жулиен в „Трактат за ефикасността. Стратегии на успеха в Европа и Китай“: „...с изкачването в йерархията на отговорностите настъпва моментът, когато се отказваш от тактическия план в полза на стратегическия. Колкото по-мощни действия трябва да се управляват, толкова повече се разчита на способността да се „отсъжда“ след точно вникване в особеностите на ситуацията, а следователно на личния талант“ (Жулиен, 2004: 70).

А Дейвид Алън споделя в „52 принципа за по-голяма производителност в работата и в живота“ (бълг. издание - „Как да постигнем максимални резултати без излишни усилия“): „Зад всичко това стои концепцията „съзнание като вода“ – образ, с който се запознах преди години, докато тренирах карате“ (Алън, 2008:17).

Търсенето на практическа реализация и приложение на древната мъдрост ни довежда до традиционната практика в онова, което светът нарича „кунг-фу“, за разлика от популярния днес китайски спорт, който носи наименованието „у-шу“ и се свързва с практиката на онова, което ние, хората от Запада, оприличаваме на „бойно изкуство“.

В древността практическото управление се е свързвало непосредствено с бойния опит, с придобиването на майсторство в прилагането на умения на бойното поле и поради това с изучаването на т. нар. „бойни изкуства“ с цел придобиване на индивидуални практически умения за водене на двубой и разрешаване на конфликти.

Конфуций посочва придобиването на бойни умения като едно от свършенствата на „благородния“ човек. В индивидуалната практика и обучение се ползват непосредствени указания за стратегическо управление, приложими както за армията във военни действия, така и за държавата в мирно време. По този начин личната практика в бойните изкуства достига дълбока теоретична и философска основа на разбиране, а индивидуалното и „микросмислено“ реализиране отразява универсални закони на макрокосмоса в управлението на всички неща (структури и процеси) в света на „Поднебесната“. Тази дълбока основа не пречи тя да е строго практически ориентирана, а не хипотетична и имагинерна.

В „Изкуството на войната“ Сун дзъ изрично препоръчва: „Издай възбрана да се ослабяват на поличби и предзнаменования и сложи край на суеверията, водещи до колебливост“ (Сун дзъ, 2003: 69).

Практикуването на традиционните за Китай бойни изкуства е може би единствената област, където е останала жива връзката между теоретичната основа, така умело развита в древността, и непосредственото ѝ практическо приложение. Място, където древните принципи и разбирането за тях са максимално запазени и свързани с практическото им използване. Практиката в бойните изкуства може би е вратата, която би ни довела до правилното разбиране и интерпретация на древното познание за управлението в динамичната бизнес среда. Тази практика би направила познанието, което носи в себе си, достъпно, както и да интерпретира неговото значение, разбиране и приложение в съвременното му бизнес звучене. Традиционното практикуване на бойни изкуства може би има способността да разкрие тайните на древната мъдрост в запазените стари китайски текстове за придобиване на истинско майсторско умение „кунг-фу“ в управлението на организацията и бизнеса.

Древните военачалници, или казано по друг начин, „мениджъри на войната“, са имали доста широко виждане за света като приложение на техния практически опит и приложение на тяхното изкуство във всяко житейско отношение. Тази обща приложимост е останала в използването на термина „кунг-фу“, с който традиционно се означава майсторството, умението, изработено в практиката, с включените в него усилия и време. Това умение би могло да се отнесе към каквото и да е приложение, цел или задача. Придобиването на умение изисква и предполага идеята за постигане на определен резултат, и то качествено, своевременно, осезаемо, полезно, резултата, който искаме и от който се нуждаем.

Така отношението на малкото „микро“ към голямото „макро“ в света и „космоса“ придобива смисъл като непосредствено практическо изразяване и приложение на законите и принципите, управляващи както микро-, така и макрокосмоса. Майсторите на кунг-фу са

разбирали и изживявали старегията като „изкуство, което изисква не само различен начин на мислене, но и напълно различен подход към живота като такъв. Тя изисква непрекъснатата връзка между две области: идеите и познанието, от една страна, и непосредствения житейски опит, от друга. Тя представлява практическо знание от най-висша форма“ (Грийн, 2009: 28-29).

Фундаментална концепция за езотеричното „скрито“ познание за съществуването на нашия свят е съответствието на т. нар. „микрокосмос“ и „макрокосмоса“. До него достигат независимо в различни цивилизации и култури. Това познание намира конкретно приложение и е непосредствено вплетено в ежедневието на китайския традиционен светоглед дори в днешно време. Това прозрение на древността съвременният свят доказва чрез научните изследвания, проникващи както в дълбините на микрочастиците, така и в планетарните и звездни системи на галактиката. Всичко е въпрос на съотнасяне, на връзки и отношения. Относителността е единствената гаранция, че даден закон или принцип е общовалиден. Той се проявява при определена относителност на средата – вътрешна и външна. Това съответствие на микро- и макросвета води до разбирането за еднотипност в структурните особености, отношенията и взаимодействията на нивото на човека – неговото тяло, структура и функции, нивото на неговите лични отношения в социалната среда, в която той съществува, а така също и в средата, в която неговите организации (държави, сдружения, съюзи) водят своето съществуване. Налице са универсални и принципни особености и начини за възприемане, изследване, разбиране на закономерности и явления, както и за развитие на възможности за тяхното използване и практическо приложение с максимална степен на ефективност. Придобитите вече практически усвоени умения в една среда е възможно да бъдат използвани със същия успех чрез аналогичното им съотнасяне в условията на друга среда.

Още в най-дълбока древност се е считало, че императорът на „Поднебесната“ трябва да управлява „по волята на Небето“ по един непряк, но възможно най-мъдър начин. Той е използвал подготвени за управлението хора – свои съветници както в мирните дела, така и по военните въпроси. За мъдрото управление в съответствие с природните „небесни“ закони той е имал управители и пълководци – майстори, които да насочват тези процеси в глобалната структура и развитие на държавата. Те е трябвало да бъдат подготвени за управлението с подходящото образование и квалификация, израснали в йерархията чрез придобиване на достатъчно знания и опит в умението успешно да ги прилагат на практика. Те е трябвало да бъдат достатъчно сензитивни към измененията на условията на средата (вътрешни и външни) на съществуване на държавата. Така древнокитайското разбиране за структурата, особеностите и динамиката на съществуващия (а може би и на несъществуващия) свят се изразяват в идеограмите на „И дзин“ – китайската „Книга на промените“, както най-често се среща в превод. Тъй като книгата е съставена от идеограми с неустановено древен произход от може би няколко хиляди години, заедно с огромно количество коментари, натрупани във времето, това е довело до постепенното ѝ използване по-скоро като оракул за предсказания, а не като директен показалец и код към изучаването и разбирането на структурата и динамиката на съществуването.

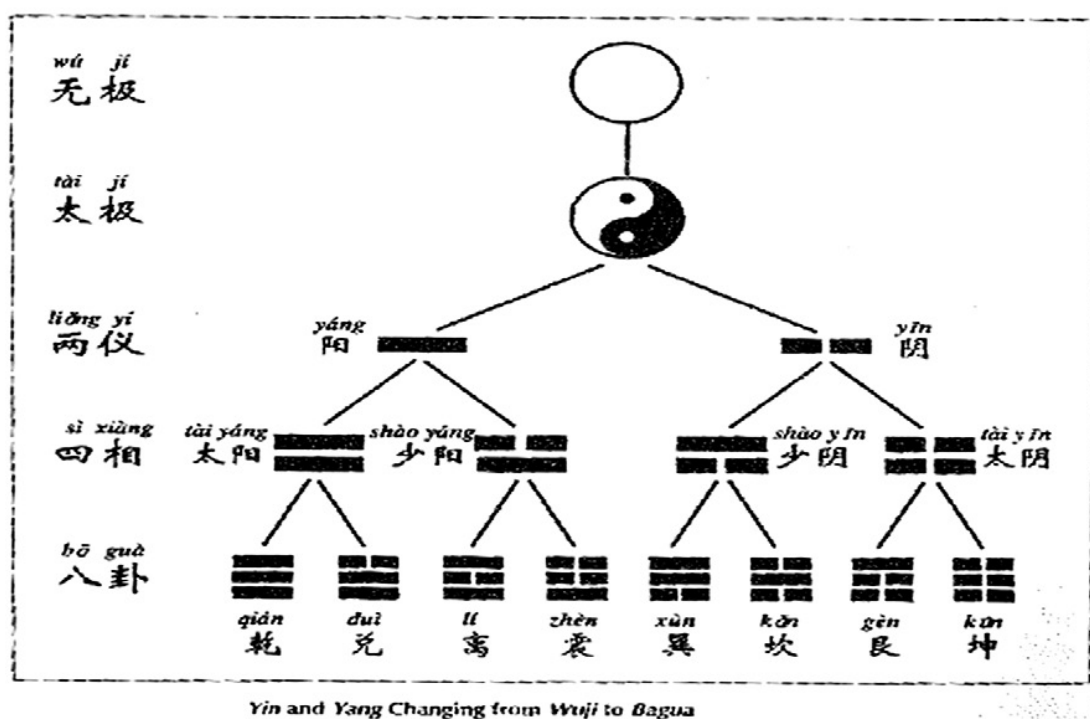
Именно практическото приложение на това познание обаче е в основата на разбирането на принципите на управление на силата в бойните изкуства и придобиването на майсторство за тяхното овладяване. Вникването в същността на бойните изкуства и днес продължава да се изгражда върху разбирането на старите текстове и наставления на учителите върху китайската „Книга на промените“ (И дзин) и взаимодействието на „Петте елемента“ (У син), съдържащи основите на древнокитайското разбиране за света. Особено характерно е това за практиката на т.нар. „вътрешни“ стилове. Често определяни като семейни, те се основават на указания, закодирани в тайни послания и насоки, в смисъла и съдържанието на които би могло да се проникне само под вещото ръководство на „посветен“ учител. Традиционно според езотерично предаваното знание на учителите тези насоки се считат за ключ към разбирането и практическото овладяване на майсторството „кунг-фу“ в бойните стилове както в древността, така и днес. Така нареченият от Джоу Дзунхуа „мастър-ключ“ в овладяването на бойните изкуства е „съзнателното възплъщение на фундаменталния способ, при който измененията се случват естествено в този свят. Този механизъм се съдържа в Цигун, проявява се в Петте елемента и се илюстрира от Диаграмата на Тайдзи, която лежи в основата на И дзин“ (Джоу, 1995: 27).

Истински подготвените за управлението хора в древността е било важно да притежават практическите умения да бъдат сензитивни към промените на света и неговите условия на съществуване като предпоставка за майсторското им умение за навременна, уместна и качествена реакция и отговор на тези промени. Правилното възприемане предполага правилно прилагане на уменията и съответно е особено необходима предпоставка за качеството на управлението. Затова майсторът е трябвало да има изградени умения за непосредствено и качествено възприемане на действителността. Той е трябвало да възприема структурите и взаимодействията между тях непосредствено и пряко. Без интерпретация, намеса и коментар, които изкривяват впечатленията и блокират адекватното отразяване и реакция на тези отношения.

По такъв начин древните трактати и мъдростта в тях са насочвали индивидуалното обучение в бойните изкуства, като едновременно с това са подготвяли теоретически и практически кадри за прилагането на компетентно и адекватно управление. В процеса на лично обучение теорията непрекъснато е проверявана в практиката и изпитвана при всеки един показал, че е достоен за това обучение при неговото лично израстване в майсторството (кунг-фу). Кариерата и успехът на един управляващ ръководител е била невъзможна без подходящото теоретично обучение и прилагането му в практиката на тяхното натрупване, което неизменно е водело до непосредствена практическа опитност и лична убеденост в приложимостта на усвоените знания и умения. Прилагането на тези умения след това е било възможно във всяка сфера на живота като подход за възприемане и управление на различни структури и дейности поради това, че в придобиването им е осигурена връзката с универсални природни и обществени закони на съществуването и развитието.

Фиг. 1 (Lu, 2006:96)

COMBAT TECHNIQUES OF TAIJI, XINGYI, AND BAGUA

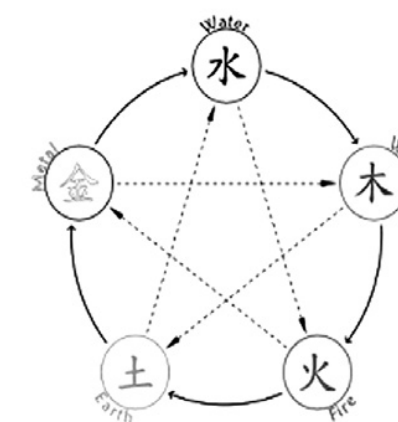
Закономерностите и правилата на вътрешното структуриране и свързване в тялото са познаваеми с посредничеството на разгадаемите отношения, кодирани в „И дзин“. В същото време книгата според преданията описва всички възможни връзки и отношения в природата в космическия мащаб на Вселената. Така в упражненията на една вътрешна микролаборатория, изучавайки сложните структури и зависимости на тялото като материя и енергия, ние придобиваме истински практически умения в управлението на тези взаимодействия в контакта с обкръжаващата ни действителност. Принципите на управление на тези сили и отношения е възможно да бъдат пренесени на макрониво в космоса на обективния свят, който нашето субективно присъствие се научава да разбира и използва. Дали това е свързано с практиката – какво по-практично от това да защитаваш своето физическо съществуване от агресивното въздействие на средата, която се опитва да го разруши. Физическият двубой в традиционно практикуваните бойни изкуства неизменно е свързан със способността за оцеляване. Сигурно най-видимата част от практикуването на бойните изкуства може да бъде забелязана в областта на преодоляване на конфликтни ситуации, свързани с прояви на физическа агресия. Физическият конфликт обаче е най-малката и най-очевидната част от проблема. Това е неговата проявена част, която всички вече могат да видят.

Когато изследва постигането на майсторство в каквато и да е сфера на живота, Робърт Грийн казва: „Всичко, което ви се случва, е форма на обучение, стига да си отворите очите добре. С приближаването към майсторството вие ще приблизите съзнанието си към реалността и към живота“ (Грийн, 2014: 42).

Фиг. 2 - Осемте триграми от „Книга на промените“, тяхната връзка с технически прийоми в бойните изкуства със съответстващите им бизнес структури и динамични процеси (оборота) на силата в бизнеса, заедно с взаимодействието и влиянието на „петте елемента“

Structure / form /	Trigrams from Yi Jing	Element /Connection/	Dynamic aspect in Taijiquan practice	Compliance in the structure of the business organization
Qian /heaven/		metal	peng	Supervisory and controlling public authorities
Dui /lake/			chou	Internal supervisory and control bodies
Li /fire/		fire	ji	Clients / customers / service users
Zhen /thunder/		wood	lie	Own sales / service network
Xun /wind/			cai	Contract and affiliate network for sales / service delivery
Kan /water/		water	an	Staff / workers / employees
Gen /mountain/		earth	kao	Subsidiaries and affiliated companies / organizations
Kun /earth/			liu	Shareholders / owners

- METAL - Norms / rules / requirements / documents
- FIRE - Information / data / news
- WOOD - Products / services / goods
- WATER - Finance / money
- EARTH - Assets / tangible / intangible

Circle of birth —————> Exhaustion / depletion
 Circle of destruction —————> Withdrawal / fear

Практиката в бойните изкуства изисква осъзнато и качествено възприемане и реакция на условията на средата – вътрешна и външна, и може би най-важното от всичко това е, че ни учи да бъдем ефективни. Тази ефективност се крие във възможността при най-малкото изразходване на усилия, при най-щадящото за нас ползване на средства и ресурси да постигаме в максимална степен желаните ефекти или желаните резултати от онова, което правим или което се случва около нас.

Доколко предизвикателството на една осъзната връзка с бизнеса е възможно да бъде посрещнато от съвременните майстори, владеещи „кунг-фу“, зависи от това доколко те самите са успели да съхранят и развият своето познание и практика в дълбочината на неговото овладяване, както и от възможностите им за неговата съвременна интерпретация на модерен език в условията на съвременния бизнес свят.

Така на страницата в интернет на манастира Шаолин в Европа можем да прочетем: „Въз основа на принципите на класическите произведения и на ученията на Конфуций и Лао Дзъ ние предоставяме прозрения за това как работи правилното стратегическо планиране, кои фактори трябва да бъдат взети под внимание или във всеки случай какво не трябва да се пренебрегва или забравя и как правилно да планирате и използвате ресурсите и компетенциите си“ (<http://www.shaolintemple.eu/index.php?page=seminar-strategie-2>), а по-надолу в сайта намираме: „В календара ни за събития ще намерите селекция от семинари за елементарни принципи и теми, свързани с развитието, и приложими за всички. По-специално те могат да бъдат отнесени към областта на развитието на човешките ресурси и корпоративното управление, където ние предлагаме широк спектър от допълнителни интересни теми, които е добре да се познават“ (<http://www.shaolintemple.eu/index.php?page=seminars>).

Бойните изкуства са пренесли древните практически насоки и принципи на обучение до нашата съвременност по начина, по който древните трактати са донесли до нас философската мъдрост за процесите на управление и техните принципи. Обучението в бойните изкуства е в състояние да възстанови нарушената връзка между интелектуалното философстване и неговия корен – реалността, като възпроизведе древната, почти забравена или неразбрана днес философия в практическото ѝ приложение и непосредствена употреба. Доколкото това познание е закодирано в кратки фрази и насоки на практиката, поради особеностите на епохата, през която се е развивало, то е придобило известна сянка на скритост, езотеричност, мистика и странност. Предизвикателство е и това доколко съвременните майстори в бойното изкуство ще съумеят да преведат коректно и да предадат тези принципи в годин за възприемане вариант, отговарящ на съвременната бизнес среда, нейната динамика, култура, език, така че те да станат разбираеми и достъпни.

От едната страна стои желанието на бизнеса да се учи и да прилага наученото – това е общо правило на ученичеството изобщо, а от другата стоят възможностите и способностите на практикуващите „кунг-фу“ да преведат и да предадат практическото познание на древните майстори в съвременния бизнес свят. Според нас в съвременния свят има реалните предпоставки тази връзка да се случи и да разкрие нови възможности за придобиване на реално майсторство „кунг-фу“, този път в управлението на бизнеса.

Библиография

- Алън, 2008: Алън, Д. *Как да постигнем максимални резултати без излишни усилия*. София: Изток-Запад, 2008.
- Грийн, 2009: Грийн, Р. *33-те стратегии за войната*. София: Сиела, 2009.
- Грийн, 2014: Грийн, Р. *Майсторството*. София: Сиела, 2014.
- Жулиен, 2004: Жулиен, Ф. *Трактат за ефикасността. Стратегии на успеха в Европа и Китай*. София: Изток-Запад, 2004.
- Оуен, 2015: Оуен, Дж. *Как да управляваме. Изкуството да накараме нещата да се случват*. София: Анхира, 2015.
- Сун, 2003: Сун дзъ. *Изкуството на войната*. София: Фама, 2003.
- Тан, 2017: Тан, Ч. *Изкуството на управлението. Правилата на владетеля*. София: Изток-Запад, 2017.
- Джоу, 1995: Джоу, Дзунхуа. *Дао тайцзи-цюаня*. Киев: София, 1995.
- Lu, 2006: Lu, Sheng Li. *Combat techniques of Taiji, Xing Yi, and Bagua. Principles and practices of Internal Martial Arts*. Berkeley, Ca: Blue snake books, 2006.
- www.shaolintemple.eu.